

Autolesió



Autor: José Luis Soladana Gómez.

Auto Lesión: Obra realizada per a l'exposició de "problemas y enfermedades sociales".

Es pot veure l'exposició virtual a <http://www.artelista.com/>

Miguel Ángel Rodrigo Muñoz

Lic. en Pedagogia

Núvol de tags

autolesió *art* *Sentiments*
llenguatge emo Nora Ancarola
problemes mentals dolor
adolescents Art Hurt Creativitat
Auto-mutilació malaltia mental
trastorn mental CADA (Colectivo
de Acciones de Arte) Madeleine
Le Bouc Suïcidi Anorèxia i
Bulímia *Foucault Gine Pane*
Sexe Femení Cos Patriarcat Moda
Repressió Empatia Comunicació
Expressió

autolesió

Index

Introducció	4
L'autolesió des de la perspectiva clínica.	5
L'autolesió com a expressió cultural.	6
L'autolesió com a Art.	7
Experiències artístiques d'autolesió.	9
Conclusió: L'expressió del dolor.	10
Bibliografia.	12

Introducció

«Yo soy yo y mi circunstancia, y si no la salvo a ella no me salvo yo».
Ortega i Gasset, J. (1914) "Meditaciones del Quijote"

És interessant observar, com, la primera vegada que Ortega i Gasset anuncia la frase, del que després seria la base de desenvolupament de la seva teoria filosòfica, el perspectivisme, ho fa a la seva primera publicació, fent esment en el títol a una persona considerada boja, el Quixot.

Seguint aquesta doctrina filosòfica, tota percepció i ideació és subjectiva, com també ho serà aquest treball. Resulta, doncs, imprescindible conèixer les circumstàncies de l'autor per saber per què realitza aquest treball, entendre-lo i valorar-lo.

Les meves circumstàncies em van fer apuntar-me al curs "Processos creatius i trastorns mentals", i va influir molt en mi la comunicació de la professora Elsa Plaza anomenada "El llenguatge del cos ferit. De les sales de l'hospital de la Salpêtrière a les sales d'art contemporani. El cas de Madeleine Le Bouc i de les obres de Gina Pane i Nora Ancarola", de fet, vaig sortir una mica trasbalsat. Com es podia considerar art l'autoagressió?

Soc pedagog, he treballat molts anys amb persones amb trastorns i síndromes, Trastorns de l'Espectre Autista (TEA), persones amb Psicosi, Esquizofrènics, persones amb Deficiències mentals, i un llarg etcètera. Estic acostumat a l'autolesió, acostumat a portar a persones a l'hospital per aquestes causes, entenc el procés que científicament li atribuïm als processos d'autolesió, sé com actuar, i conec el dolor, les causes, i sobretot la culpa, frustració i impotència que genera en la persona que s'auto-lesiona, quan és conscient del que li ha passat.

Sí, podríem dir que soc un analfabet funcional respecte l'art, i no, no ho entenc. No entenc els processos que porten d'un simple dibuix, o un gargot a considerar-lo art, i per tant tampoc entenc com l'autolesió pot considerar-se art, fins el punt d'exposar-lo a un curs a la Universitat.

I el que no s'entén, s'ha d'estudiar.

Així aquest treball abordarà una temàtica, que pel que comence a veure, no està lluny de polèmiques a la societat actual, és art l'autolesió? És art la violència? Pot influir aquest tipus de violència en la societat i en els adolescents? Pot esdevenir una moda?

Hi ha una pregunta que em turmenta: Cremar-se a lo Bonzo, seria la màxima expressió de l'art?

Entenc que aquesta última pregunta és una Distorsió Cognitiva, fruit de la meua ignorància del que és l'art, convençut que una persona experta en art m'ho podria explicar, però tot i que intente racionalitzar-la, no puc deixar de tenir-la. Seria Thich Quang Duc un artista? Ho és el fotògraf que va captar la instantània? Són algunes d'aquestes imatges font d'inspiració de Gina Pane, com apuntava la professora Plaza?

Aquest treball es desenvoluparà des del que conec "L'autolesió com a conseqüència dels Estats Mentals Alterats" és a dir la part científica i acceptada per les ciències socials, de la qüestió, per tenir una base clara, per continuar amb la vessant Cultural de l'autolesió, la seva concepció artística, "L'autolesió com a Art" i finalitzar amb les "experiències artístiques actuals de l'autolesió".

Agrair-vos que em permeteu realitzar aquest viatge, a allò que m'és desconegut, per entendre una mica millor l'art i les persones.



Fotografia guardonada amb el prestigiós premi [World Press Photo](#). del estadunidenc Malcom W. Browne (The Associated Press) capturada l'11 de juny de 1963 a Saigon, on **el monjo budista Thich Quang Duc s'auto-inmola envoltat en flames** en protesta per la persecució religiosa a la que eren sotmesos pel govern de Vietnam.

L'autolesió des de la perspectiva clínica.

Acostumat a tractar amb malalts mentals, un veu l'autolesió com un fet compulsiu, gairebé inevitable, però quan ens posem a pensar descobrim que coneguem un ampli ventall de persones que s'auto-lesionen, i no precisament de manera compulsiva, sinó conscientment.

S'obri per mi un món, que tot i ser conscient que existia, mai havia associat a l'autolesió, donat que per mi l'autolesió tenia una vessant patològica.

La meua visió de l'autolesió coincidia, doncs, amb el que diu el Diccionari Mèdic de Mosby (1994):

"... estat en el que es troba un individu que te un alt risc de fer-se mal però no de matar-se, i que produeix mal en els teixits i aconsegueix alleujar la tensió que sent. Els grups d'alt risc són les persones que són incapaces de manejar tensió psicològica de manera sana, estar en estat d'angoixa, culpa o despersonalització, en necessitat d'estimulació sensorial per tornar a la realitat."

Dintre d'aquesta definició, emmarquem uns grups específics de persones que s'auto-lesionen, persones amb Trastorns de Personalitat (TP), Trastorns del Desenvolupament, Trastorns de l'Espectre Autista (TEA), psicosi, esquizofrènia, malalties neurològiques com la demència. En totes elles, el component comú, és que la persona no és conscient de les seves autolesions, i tornar a la "realitat" li fa un mal emocional.

Dolores Mosquera (2008), ens il·lustra quins són els motius més verbalitzats per les persones que s'auto-lesionen:

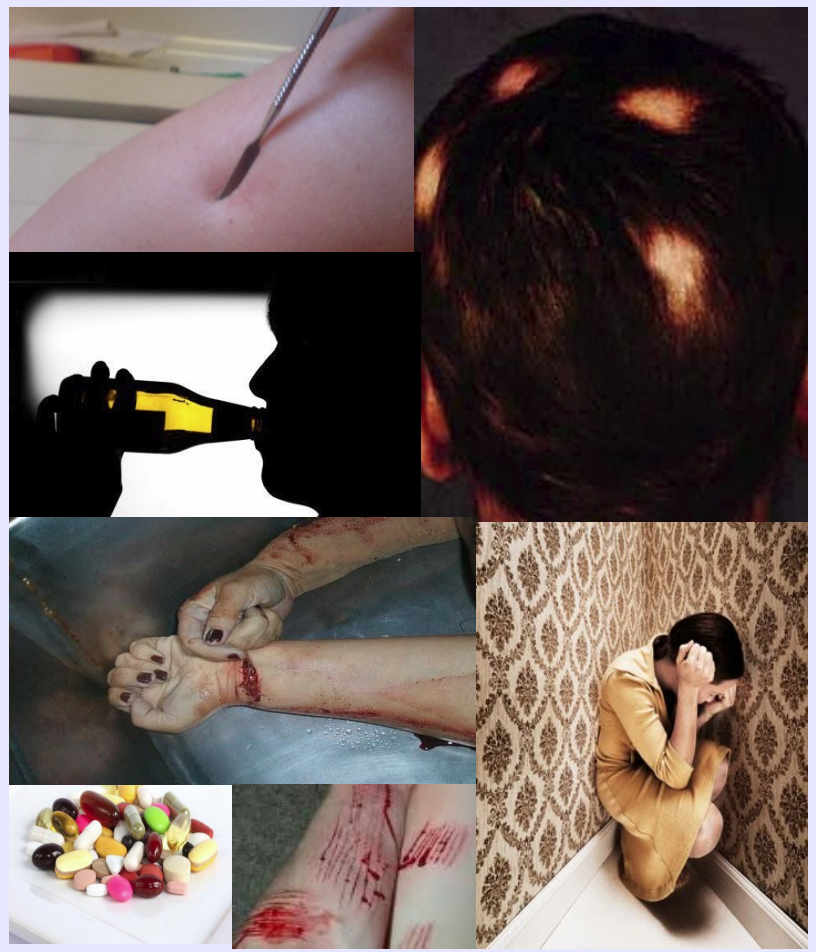
- Sentir alleugeriment
- Per mostrar lo molt que pateixen
- Per demanar ajuda
- Per sentir-se "vius", "reals"
- Per tornar a la "realitat"
- Per obtenir un "castig"
- Per castigar els altres.

I tot, sense ser conscients dels seus actes, i sentint la necessitat de demanar ajuda a professionals pels sentiments negatius que els proporciona tornar a la realitat. Els seus actes són inevitables. Les persones demanen ajuda per aprendre a donar sortida als seus sentiments i emocions d'una manera que no els hi faça mal.

Cal aclarir, que des del punt de vista clínic, les autolesions no són només els talls a la pell, apagar-se cigarretes en un mateix, arrancar-se el cabell o amputar-se membres, també s'inclouen, la bulímia, el consum excessiu de drogues i alcohol amb l'objectiu de fer-se mal, les conductes temeràries, la alimentació restrictiva, etc. Aquestes persones amaguen les seves conductes.

Amb aquestes definicions, podríem dir que no és autolesió el masoquisme, el provocar-se mal per realitzar protestes de manera conscient, els pírcings o tatuatges, auto-lesionar-se per modes (veure emo), com a expressió cultural i molt menys m'imaginava incloure l'art dintre del meu concepte d'autolesió. Aquestes pràctiques eren per mi "una altra cosa", en cap cas, autolesió.

Autolesió des del punt de vista clínic



L'autolesió com a expressió cultural.

És evident, que la meua visió de l'autolesió, és insuficient, si hi ha persones que consideren l'autolesió un art.

Busquem al DIEC (Diccionari de la Llengua Catalana) i el resultat és el següent:

autolesió: f. [DE] Lesió que una persona es causa ella mateixa.

Així, sense més, una definició general que pot englobar qualsevol tipus de dany exercit en un mateix. Aquesta mateixa intenció deuen tenir Winchel y Stanley (1991), que la defineixen així:

"... el fet comes deliberadament per fer dany al seu propi cos. La lesió es fa a un mateix, sense l'ajuda d'altra persona. La ferida és suficientment severa per causar dany en els teixits (i donar com a resultat cicatrius o marques). Els actes que tenen una intenció suïcida o que estan associats a la excitació sexual estan exclosos d'aquesta definició".

Donant cabuda, així, a l'autolesió com a expressió cultural. I es que autolesió hi ha hagut a totes les cultures des de temps immemorables.

Arribats a aquest punt, Favazza (1996), decideix quin tipus d'autolesió és patològica i quin tipus és culturalment sancionada:

"La autolesió que és socialment sancionada es divideix en dos grups: Rituals i Practiques. Modificar el propi cos (tatuatges, pírcings, etc) pot caure en qualsevol d'aquests dos grups.

Els Rituals reflecteixen una tradició cultural, i normalment tenen una fonamentació simbòlica, i representen una forma en que l'individu es connecta amb la seva comunitat. Els Rituals poden tenir el propòsit de curació, d'expressió d'espiritualitat, o per demostrar un ordre social. En canvi las Practiques tenen poc significat cultural o simbòlic i moltes vegades són una resposta a la moda. Las Pràctiques es Realitzen amb fins de decoració i/o per identificar-se amb un grup cultural.

L'auto-lesió patològica es pot classificar en: fins de suïcidi, auto-mutilació (que es subdivideix en major, estereotípica i superficial / moderada), o en conducta malalta."

Amb aquesta última definició donaríem per suposat que l'autolesió no és només un símptoma d'una patologia, no només és l'expressió d'uns sentiments que la persona no pot expressar de cap altra manera, no és només una capacitat adaptativa del subjecte per sobreviure, és a més un fet cultural, una manera d'expressar-se culturalment a través de rituals i pràctiques.

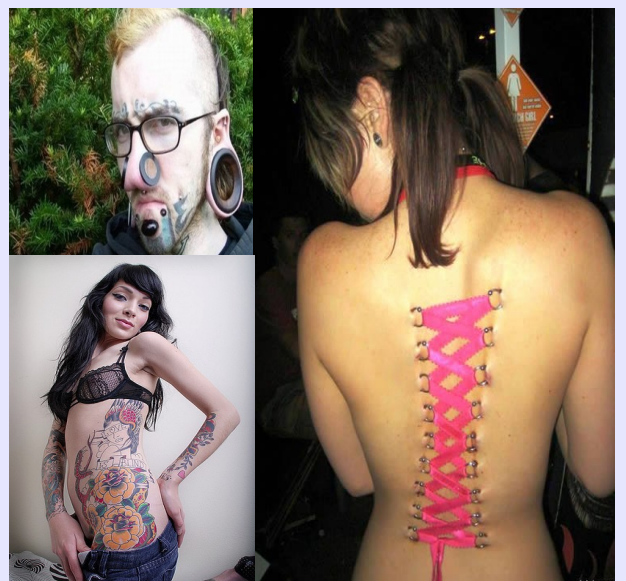
Tot i que moltes pràctiques i rituals no són un dany auto-tingit, sinó autoritzat, com és el cas dels pírcings i els tatuatges. I aquí pot esdevenir el centre de la polèmica, si consenteixes un dany, és autolesió?

Si contestem que no, moltes pràctiques i rituals queden excloses de la definició "pura" d'autolesió.

Autolesió com a Ritual



Autolesió com a pràctica



L'autolesió com a Art.

El curs "processos creatius i trastorns mentals" ens anima, amb la comunicació de Miguel Morey, catedràtic de filosofia de la U.B., a explorar el passat per posar en dubte les nostres concepcions del present.

D'aquesta manera, podem prendre com a partida la teoria de Foucault (1964), i establir que l'auto-lesió ha estat sempre present al llarg de la història, el que ens caldria saber és quan la psiquiatria s'apropa de les diferents concepcions de l'autolesió i les converteix en una malaltia, i encara més, quan comença a valorar-se associat a l'art.

Referències a la autolesió corporal en la història hi ha moltes, en el cristianisme, per exemple, en el Nou Testament es fa referència a la curació de l'endimoniat de Gerasa, que "Dia i nit vagava entre els sepulcres i per la muntanya, donant crits i ferint-se amb pedres" (Sant Marc, 5: 5). Un altre exemple serien els penitents de setmana Santa (veure fotografia a la pàgina anterior). Però no únicament en el cristianisme aquest tipus de pràctiques són legítimes, en l'Ashura, els musulmans chiïtes surten al carrer para celebrar la mort de l'imà Hussein, net de Mahoma, aquesta celebració religiosa es caracteritza per l'autolesió pública i els càntics de dolor (veure fotografia a la pàgina anterior).

Aquests dos exemples d'autolesió han estat acceptats per la societat des de fa segles, per no dir que, fins i tot encoratjats com a rituals.

Podríem suposar que la irrupció de la psiquiatria i de les ciències en general, va fer posar l'accent en la vessant de l'autolesió com a malaltia, podem pensar que a finals del segle XVIII i començaments del segle XIX, alhora que s'apropia del terme bogeria.

Tot i això, el primer treball sobre conductes auto-lesives des de l'àmbit de la psiquiatria va ser publicat per Karl Menninger (1934). Per a Menninger existeixen sis categories del que ell anomenà "auto-mutilacions", que serien de tipus neuròtic, religiós, ritus de pubertat, psicòtics, en malalties orgàniques, i com a pràctiques acceptades en el nostre entorn. Fins aquest moment les autolesions s'havien estudiat associades a aquestes categories.

Podem veure en Menninger, que accepta l'autolesió, més enllà de la malaltia mental.

Però la pregunta que ens ocupa és: Quan comença a valorar-se l'autolesió com a art?

La qüestió és que la definició d'art és molt poc concreta, podríem dir que **autolesió com a art**, seria fer-se dany a un mateix amb una finalitat estètica, derivada d'un procés de creació personal amb la finalitat d'oferir-lo als altres.

Si continuem la nostra experiència d'aprenentatge, i tornem a la comunicació de la professora Plaza, podríem analitzar a les protagonistes que ens presentava i discernir si podríem considerar que realitzaven art o no.

Segons la professora Plaza, Madeleine Lebouc, Gine Pane i Nora Ancarola tenen en comú que "utilitzen el seu cos com a suport d'un discurs, el cos dolgut pel seu sexe i per una cultura patriarcal", cosa que sembla inexacta si observem atentament les seves paraules i el que hem exposat fins ara en aquest treball.

Comencem amb Madeleine Lebouc, podríem acordar que s'auto-lesiona, i no pels estigmes que apareixen "misteriosament" sinó pel fet d'aparèixer durant hores en una posició amb els braços en creu durant hores. Tot això ens fa pensar en una autolesió de tipus ritual, semblant a la mística de Santa Teresa de Jesús (era santa Teresa una artista? Utilitzava el seu cos per fer palesa la cultura patriarcal de la seva època? Potser l'inici d'un nou estudi). Però no podem admetre que utilitzava el seu cos conscientment com a suport artístic, si no existeix consciència, ni procés creatiu, no deuríem denominar-ho art, alhora les seves accions es realitzaven en privat, i no sembla que tingués cap intenció d'exposar-les al públic, el fet que el Dr. Pierre Janet la fotografiara no esdevé un fet produït amb intenció artística sinó científica. Si volem admetre que Madeleine Lebouc era una artista, ens hem de centrar en els seus dibuixos, i no en les seves experiències místiques. De la mateixa manera que valorem l'obra pictòrica de Vang Gogh com a art, però no considerem que el fet de

Madeleine Lebouc



autolesió

“tallar-se l'orella” fos una “performance” artística, en el cas que es la tallara ell i no fos Gauguin, tal i com apuntava la professora Cirlot a la seva conferència, citant Kaufmann i Wildegans (2009).

Continuem la nostra exposició amb Nora Ancarola, pel que hem vist, Ancarola no s'autolesiona, realitza art visual, impactant sí, però sense produir-se un dany físic, la seva obra “río en mi cuerpo” és impactant, sense cap mena de dubte Ancarola és una artista, però no existeix autolesió.

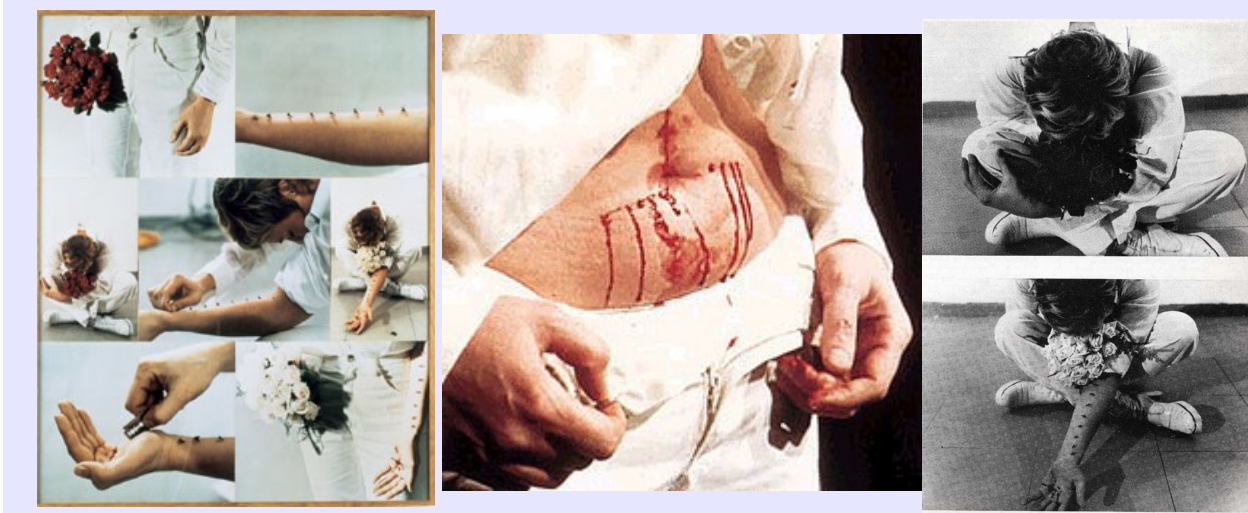
“río en mi cuerpo” de Nora Ancarola



De les dones estudiades, només Gina Pane, s'autolesiona amb una intenció estètica, vinguda d'un procés creatiu. Realitza les seves autolesions de manera conscient i intencionada per exposar-les al públic. El fet de realitzar aquestes lesions de manera conscient, l'exclouen de l'autolesió en sentit patològic, i l'apropen al que Favarza hauria denominat “autolesió socialment sancionada de tipus pràctic”.

D'aquesta manera, podríem considerar l'autolesió de Gina Pane com un procés creatiu i l'autolesió de Pane com un art.

L'art de Gina Pane



Com es pot observar, encara no hem respost a la pregunta: Quan comença a valorar-se l'autolesió com a art?, la resposta no és senzilla, no existeix una data, sembla ser que a finals dels anys 60 i principis dels 70 del segle XX, diversos artistes i intel·lectuals, com apuntava la professora Plaza, comencen a realitzar “performances” d'autolesió, fruit d'un procés creatiu, amb una intenció de protestar per injustícies socials, apropant-se a l'autolesió socialment sancionada de tipus pràctic com a mitjà d'expressió. L'obra d'algunes d'aquestes persones, com el cas de Pane, traspasa la moda per convertir-se en art.

Experiències artístiques d'autolesió.

Pel que he pogut esbrinar, dintre del cicle de conferències, podríem englobar l'autolesió com a art, dintre del que s'anomena "art en acció".

Pel que he pogut descobrir, dintre d'aquest terme caben moltes manifestacions artístiques, i tot i consultar el Diccionario del Arte Oxford del siglo XX (U. Complutense 2001), no acabo de tenir-ho clar del tot, potser deuria llegir-me-lo sencer o realitzar una formació específica. Em sorprèn el concepte d'Art Brut, coneixia l'existència de fenòmens com la "Convocatoria Internacional de Mail Art: Arte y trastorno mental", Organitzada por Psicotrex, però desconeixia que l'existència de l'art Brut, tot i que no és el tema que ens ocupa.

Trobe un article de Nelo Vilar (2009), sembla ser que l'art en acció engloba des del Dadaisme i el Surrealisme, prenent força als anys 60, amb l'aparició de les Performances, les instal·lacions, els Happenings, i el medi ambient.

Una vegada hem vist, com l'art de l'autolesió, podria cabre dintre de l'art en acció, personalment jo realitzaria una petita diferenciació: l'autolesió com a temàtica, l'art de l'autolesió, i l'art de la lesió autoritzada.

I és que, al meu parer, no és el mateix. No és el mateix "representar l'autolesió", com fa José Luis Soladana (veure portada), realitzar una performance on l'artista s'autolesiona, o realitzar un espectacle on autoritzes a una altra persona a que t'infringeixi un dany.

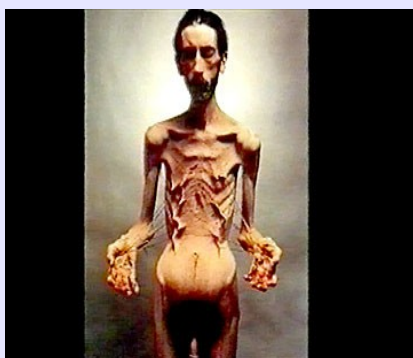
Així, doncs, podríem distingir entre autolesió i el que no ho és, per exemple, quan Chris Burden es tanca al seu taquiller 5 dies (1971), és autolesió, quan autoritza a un ajudant a pegar-li un tir (1978), no ho seria.

Els anys 70 van ser els més prolífics amb artistes que s'autolesionaven com a part de les seves performances, el mateix Burden, Gina Pane, els Accionistes Vienesos, el grup CADA (Colectivo de Acciones de Arte) amb Raul Zurita i Marina Abramovic.

Actualment, aquestes corrents artístiques han minvat molt, només he pogut trobar un col·lectiu a Espanya que les continua realitzant, es denominen Art / Hurt.

Especial menció mereix David Nebreda, que uneix en ell mateix totes les experiències que hem anomenat, esquizofrènic aïllat del món, realitza les seves obres basades en el seu sofriment personal, amb tot tipus d'autolesions.

David Nebreda



Conclusió: L'expressió del dolor.

La gran controvèrsia que es genera socialment, al voltant de l'obra de David Nebreda, és la valoració de la seva obra com a art, però tinc el pressentiment, que a Nebreda, la societat intenta entendre-lo, està boig, de la seva esquizofrènia neixen les seves obres.

Aquí està el tema principal del que socialment és acceptat. La meua percepció em diu que s'accepta que els artistes expressen el seu dolor, que l'art sigui expressió del dolor, s'accepta a Frida Kahlo, perquè pintava el seu dolor, fins i tot es podria acceptar a Nebreda com una persona que fotografia el seu dolor, però resulta difícil acceptar les performances d'autolesió.

La resposta a aquesta qüestió és evident, la societat sap que existeixen persones que s'autolesionen, de manera patològica, i no pot entendre, com una persona s'autolesiona voluntàriament per crear art, a aquest fer se li anomena "cridar l'atenció".

Per les persones que s'autolesionen patològicament, considerar la seva patologia un art, és una ofensa.

Les persones que s'autolesionen patològicament es senten incompreses per la societat, pels altres, tenen un problema greu, i a sobre és art. Actualment han aparegut sota el nom de "princesas" "princess" un munt de blogs de noies que s'autolesionen i demanen comprensió cap al seu problema, aquestes persones estan estretament relacionades amb les noies Anorèxiques i Bulímiques que sota els noms d'"Ana" i "Mia" han estat portada dels mitjans de comunicació com a blogs que promocionen l'anorèxia i la bulímia, i es que com hem vist, tots són autolesions.

Enganxo a continuació un text d'una d'aquestes webs, "princesa Sara" que ens diu que ha trobat aquest text que la descriu, posant èmfasi a que no és l'autolesió:

" Llamar la atención

Mucha gente suele pensar que la autolesión es un método para llamar la atención. Esta es una de las ideas más erradas, y también a la que más le tememos los autolesionadores.

¿Si quisiésemos simplemente llamar la atención llegaríamos a algo tan extremo como hacernos daño?. Si un autolesionador quisiera llamar la atención no escondería sus marcas, no vestiría mangas largas en verano, disfrutaría bañarse en una piscina o en la playa, no buscaría excusas a sus cicatrices ni desviaría el tema, tampoco se escondería a cortarse. Es más, ni siquiera se cortaría, simplemente amenazaría con hacerlo.

Si el autolesionador hace un llamado de atención, no lo hace conscientemente, sino accidentalmente. Pero este llamado no es ése infantil de querer ser el centro de atención, como un niño que se pone a llorar para conseguir lo que quiere. Es una petición inconsciente de ayuda. Hay que recordar que más doloroso que las heridas, es lo que el autolesionador lleva en su interior.

Manipulación

En relación al punto anterior, el autolesionador no busca manipular a quienes lo rodean. La autolesión no es un método de extorsión, en el sentido en que no se hace por obtener algo de otra persona, ya sea atención, compañía, etc.

Una actividad grupal

La autolesión es algo muy personal, y no suele involucrarse a otras personas en ello. Es una exteriorización del dolor interior, cuando éste no puede ser expresado. Si se tiene la confianza necesaria como para cortarse en grupo, ¿por qué entonces no se tiene la confianza para contar lo que se siente?.



autolesió

Por placer

La autolesión causa un alivio momentáneo, pero no logra hacernos sentir mejor interiormente. No es una actividad que cause placer por sí sola, como escuchar música u otras actividades, pues se relaciona con el dolor. Es más bien dolor a cambio de dolor.

Una moda

Autolesionarte no te hace más cool. Cortarse o quemarse no es un equivalente a ocupar una ropa determinada o tener cierto corte de pelo.

Tatuarse, hacerse piercing u otras prácticas

Si bien algunas cosas causan un dolor que puede ser placentero para algunos, no significa que sea autolesión, pues no tiene nada que ver con el sufrimiento o un desorden psicológico. Algunas personas, por ejemplo, sienten placer con las prácticas sadomasoquistas, pero esto no quiere decir que en su interior se sientan mal o que sean infelices.



Un intento fallido de suicidio

Si bien algunas personas que han cometido o han intentado suicidarse pueden presentar una tendencia autolesionadora, no quiere decir que todos los autolesionadores sean suicidas. La autolesión no se relaciona necesariamente con el deseo de morir, a veces es incluso todo lo contrario, un método de supervivencia.”

En cap cas, es contempla que autolesionar-se per crear “art” sigui un tipus d'autolesió. El somni d'aquestes persones és poder deixar d'autolesionar-se per poder expressar-se d'una altra manera, ja voldrien utilitzar la poesia, la pintura, les arts com un mitjà d'expressió dels seus sentiments per deixar d'autolesionar-se, i no entenen com pot ser a l'inrevés, autolesionar-se voluntària, conscient i programadament, en públic amb la intenció de “crear”. Probablement moltes persones pensarien que aquests artistes volen “cridar l'atenció”, i com hem vist abans, “cridar l'atenció” no és autolesió. I considerar l'autolesió un art no sembla que els hi sigui de molta ajuda.

La polèmica està servida i serà molt difícil que acabe, simplement evolucionarà.

Bibliografía.

Casadó Lina, CUANDO DE LA HERIDA EMANA LO QUE DE LA BOCA ES SILENCIADO: SÍMBOLOS Y SIGNIFICADOS DE LAS PRÁCTICAS AUTOLESIVAS ENTRE LOS JÓVENES (U. Rovira i Virgili)

Diccionario del Arte Oxford del siglo XX (U. Complutense 2001)

Diccionari Mèdic de Mosby (1994)

Kaufmann y Wildegans (2009) L'Oreille de Van Gogh, Paul Gauguin y le pacte du silence

Luna, Iris. LAS NUEVAS FORMAS DE TRASGRESIÓN CORPORAL "SELF-EMBEDDING DISORDER"

Mosquera Barral , D. (2008) El lenguaje del dolor. editorial Ediciones Pléyades

Nelo Vilar (2009) MARGINALES Y CRIPTOARTISTAS: ARTE PARALELO Y ARTE DE ACCIÓN... EN LOS AÑOS 90

Ortega i Gasset, J. (1914) "Meditaciones del Quijote" Alianza editorial edición Madrid 2001

Winchel, R. M., & Stanley, M. (1991). Self-Injurious Behavior: A Review of the Behavior and Biology of Self-Mutilation. American Journal of Psychiatry, 148(3), 306-317.